

Az idő ablakai

LEHETSÉGES, hogy a tudományos-fantasztikus irodalom nem való filmre? A látszat ennek ellenkezője. Ami a jövőnkéről a technika és a tudomány meghihlette fantáziával elmondható, annak mintha éppen a film és a televízió volna a legjobb közvetítő közege. Hiszen logikusnak látszik, hogy a tegnap még csak tudományos-fantasztikus művekben létezett modern művészeti-kommunikációs eszközök adhatják a legjobban vissza, amit a jövőről ma képzelünk.

Csakhogy a kép árulkodó. Azt értem ezen, hogy a sci-fi szokásos díszleteit, ember-utáni vagy túltechnizált környezetet nehéz úgy a felvevőgép elé varázsolni, a jövő emberét vagy más bolygók különösen élőlényeit nehéz úgy életre kelteni, hogy ne bújjon elő minduntalan árulkodóan a díszletező és a sminkmester, legfőképpen pedig a trükkfelvételek ötletdús spiritus rectora.

Persze, ha kellő tudományos, és még inkább, ha kellő gondolati, filozófikus töltése van a műnek, illetve ez benne az elsődleges, és nem a külsőség vagy a gyenge krimi- és cowboy-filmektől örökölt mesterkelt cselekménybonyolítás, gyenge feszültség, akkor nem figyeljük a

„pörsenéseket” a kiállításban, akkor magával ragad még a technikailag esetleg nem a legnagyobbvonalúbban elkészített sci-fi film is.

A Fejér Tamás által Kuczka Péter forgatókönyvéből rendezett *Az idő ablakai*-ból arra emlékszem a leghatározottabban, hogy a három válogatottan szép külföldi színésznőnek, akiket a film elején hozszan látni meztelen is, milyen gondosan ki volt készítve a szemhéja, milyen páratlanul friss volt a frizurája, amikor több évtizedes vagy évszázados hibernálás, mélyhűtött tetszhalál után életrekelnek.

Azt jelképezné, hogy a jövő biotechnikája olyan tökéletes alkalmazkodik a technika termékét, majd, hogy még a legárnyaltabb smink is tökéletesen túléli a századokat, nemcsak viselője? Vagy valami irónikus színezete van e „sírontúli” jólfésültségnek?

Nem, nem, nem. *Az idő ablakai*, sajnos, meglehetősen lapos, unalmas film, amelynek a nézője jobb híján foglalkozik efféle semmiségekkel, mint a dekoratív nőszereplők sminkje. Kuczka Péter szervertlenül összefabrikált két régi sci-fi témát, az egyik a különböző időben, egymástól különböző világban hibernált,

majd szándékkal vagy — itt — véletlenül egyszerre felélesztett emberek tragédiája egy ismét új világban, amelyben egyikük sincs ott, a másik pedig a tudománnyal önkénytelenül a hádiipart szolgáló tudós dilemmája, amit még megtold a meglévő fegyverek, a fegyverkezés spirális logikája, öntörvényei alapján kirobbanható háború problémájával.

Mint minden művészeti ágra, a sci-fire is — amely az irodalom egyik alfája — érvényes kell, hogy legyen, hogy ha filozofálni kezdünk, ne lapos közhelyeket adjunk. Az viszont már nem is művészi erő, gondolati színvonal, hanem egyszerűen sci-fi írói tisztesség dolga, hogy ahol tudományról beszélünk, még a fantázián innen, ott ha laikus módon is, de hűen ismertessük a tudományos tényeket

A FANTÁZIA sokféle játékot megenged, olyasféléket is, mint például a nehézségi erő megszüntetése, ami ma még tudományos abszurdum stb., de nem engedi meg ismert tudományos tételek neveltséges kiforgatását. *Az idő ablakaiban* a nagy tudományos és haditechnikai felfedezés a kvark-bomba. Mint tudjuk, a kvark az atomon túli, már legfel-

jobb csak kölcsönható-sukban kimutatható, de anyagi valóságukban szinte megfoghatatlan parányi részecskék sorában is az utolsó, amit ma inkább csak hipotetikusan, mint körülírt természete szerint ismerünk.

A film ettől még beszélhetne kvark-bombáról. Vagy bemutatna egy olyasfajta objektumot, mint a nagy Hoggarthy-gyémánt, és mondhatná rá, hogy az, mit találjak ki, cerk, és eljátszhatna a cerk-bomba históriájával. De a nagy Hoggarthy-gyémántot mint a kvarkot bemutatni — ez képtelenség, pontosabban ez becsapás.

S A FILM nemcsak a tudománnyal bánik így el, a fantázia szabadságának hamis értelmezésével. Az emberiség legnagyobb, valóban fenyegető tragédiáját úgy idézi fel, hogy végevárhatatlan másfél órán át elszenelegtesen rajta néhány jobb sorsú érdemes színész, s a jóhiszemű nézőnek eredeti hazai sci-fit ígér, de bármilyen műfajban avult giccset ad helyette, illetve annak rosszul szabott köntösében.

Kár volt a sci-fit, ezt a rálukont méltatlanul elhanyagolt, izgalmas és modern műfajt e filmmel rossz hírbe hozni.

LÁZAR ISTVÁN

Balázs József rajza

